

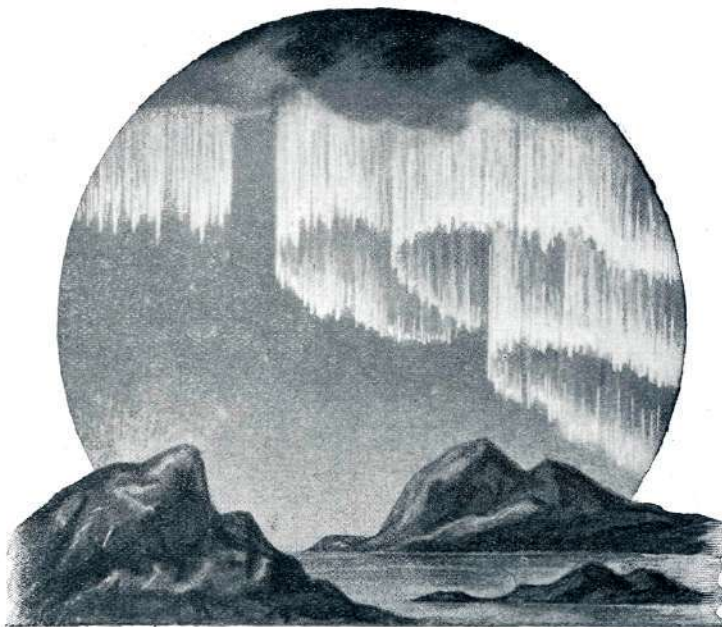
pisala ode Dragutin Rakovac in Ljudevit Gaj. Med drugimi je napisal Gaj odo na Stjepana Ožegovića, katerega je spoznal v Pešti, ki je pisana že nekoliko svobodneje, brez običajnih šablonskih fraz.

Ko se je Gaj vrnil iz Pešte, je našel polje že dobro pripravljeno. Nove narodne ideje so bile že vzbujene in so imele krog navdušenih pristašev. Treba je bilo samo še človeka z velikim organizatorskim in agitatorskim talentom, ki bi stopil v ospredje, potegnil gibanje za seboj in mu dajal smer.

In to je bil Ljudevit Gaj.

Ko se je leta 1831. Gaj stalno naselil v Zagrebu, je pričel takoj vzbujati občno pozornost s svojo ognjeno zgovornostjo. Čas je bil ugoden. Velik del plemstva, ki je prej držal z Madžari iz strahu pred hrvaškim ljudstvom, je izprevidel, da mu grozi od ogrske strani ne manjša nevarnost in se začel bližati hrvaški demokraciji. Avstrijska vlada se je tudi začela bati naraščajočega gibanja na Ogrskem in je v neki gotovi meri se kazala pripravljeno, podpirati Hrvate proti Madžarom. Gaj je dobil pristop v hišo grofa Draškovića in se je seznanil z duhovnikom Križmanićem, župnikom v Bistrici pri Zagrebu, ki je imel takrat velik ugled in vpliv. Po njiju se je seznanil z vsemi uglednejšimi osebami na Hrvaškem. Srbi in Hrvati niso imeli takrat še nobenega časnika. „Srbske novine“ so začele izhajati spet šele leta 1834. v Kragujevcu, so izhajale zunaj Avstrije in so bile glasilo srbske vlade. Gaj je izprevidel, da mu je treba za uspešno agitacijo časnika v hrvaškem jeziku, ter je napravil prošnjo na hrvaško vlado, naj mu dovoli izdajati časnik pod naslovom: „Danicza horvatzka, Slavonzka i dalmatinzka“. Zagrebški konzilij se v taki stvari ni upal sam odločiti in je vprašal vse hrvaške županije za mnenje. Vse županije so se izrekle, naj se časnik dovoli. V zagrebški županiji je nasprotoval zlasti turopoljski grof Josipović. Toda ogrska vlada se je upirala in Gaj ni dobil dovoljenja. Ko je Gaj izprevidel, da po tej poti ne dobi dovoljenja, se je sklenil obrniti naravnost na Dunaj. Najbrž grof Drašković mu je dal priporočilo na ministra notranjih zadev grofa Kolowrata, kateremu

ga je priporočil tudi Kollár. Grof Kolowrat ga je poslal k vsemogočnemu ministru, knezu Metternichu, ki ga je sprejel jako prijazno. Slednjič je dobil Gaj še avdijenco pri cesarju Francu I., ki mu je odgovoril: „Ako imajo Madžari svoje časnike, zakaj bi jih ne imeli Hrvati?“ Seveda zadeva s tem še ni bila dognana. Vlada mu je delala razne ovire. Hotela je vedeti, kakšne so njegove znanstvene kvalifikacije za urednika, moral je izkazati, da ima na razpolago dovolj kapitala za izdajanje lista, hotela je, da bi izdajal list samo enkrat, ne pa, kakor je hotel Gaj, dvakrat na teden. Najvažnejše pa je bilo, da je vlada zahtevala, da mora biti list samo literaren in ne sme prinašati političnih in dnevnih novic.

POLARNA SVETLOBA Z NAVPIČNIM ŽARJENJEM

Policijski šef grof Sedlnitzki se je obrnil na svoje zaupnike na Hrvaškem po informacije o življenju in mišljenju Ljudevita Gaja. Slednjič je prišlo dovoljenje, da sme Gaj izdajati politično-literaren časnik, ki bo prinašal tudi dnevne novice. Sedlnitzki je naročil hrvaški vladi, naj gre Gaju na roke in naj skrbi, da se bo časnik izdajal po najnižji ceni. Za politični del sam sme rabiti samo take članke, ki so že prešli cenzuro v drugih listih. Cenzura mora biti stroga in natančno izvedena. Tako je dobil Gaj dovoljenje za izdajanje prvega hrvaškega časnika v jeseni l. 1834.

(Konec.)

